

Een zuivelmarkt die zich anders ontwikkelde dan verwacht, stijgende voerprijzen en een tijdperk zonder melkquotum. ABN Amro-sectormanager Henk Westeneng over inspelen op deze nieuwe werkelijkheid.

Het gebeurt niet snel dat een radiospotje zich richt op melkveehouders. De ABN Amro-bank doet dat op dit moment wel. Ook het rapport 'De kracht van ondernemerschap', dat tijdens de rundveerelatedagen in Hardenberg werd gepresenteerd, laat er geen twijfel over bestaan. De ABN Amro is op jacht naar de melkveehouder. Op het hoofdkantoor in Amsterdam noemt Henk Westeneng (30), sectormanager rundveehouderij, een marktaandeel van twaalf procent in de huidige agrarische markt. Over de toekomst van de melkveehouderijsector is de jonge bankier erg optimistisch.

Het rapport geeft een doorkijk naar de toekomst. Hoe ziet een gemiddeld melkveebedrijf er in 2015 uit?

'Mijn inschatting is een gemiddelde omvang van 800.000 tot een miljoen kilogram melk per bedrijf. Er zal wel een tweede groep bedrijven ontstaan die meer dan drie miljoen kilogram melk produceert. Maar dan praat je eerder over tientallen bedrijven dan over honderden, het grootste gedeelte blijft gezinsbedrijf.'

Tot hoe ver kan de melkveehouderij groeien?

'Technische ontwikkelingen, denk aan efficiëntere melkstallen of melkrobots, zorgen ervoor dat een gezinsbedrijf steeds meer aankan. Die ontwikkeling gaat door, we komen nooit op een punt dat we zeggen: nu is het gebeurd. Tien jaar geleden keken we op tegen een bedrijf dat met twee arbeidskrachten zes ton melk produceerde. Zonder quoterings is het huidige mestbeleid de beperkende factor. De mestwet staat op dit moment een productie toe van 13.000 tot 15.000 kg melk per hectare. De melkveehouderij heeft in Nederland 1 miljoen hectare in gebruik. Na de quoterings is het dus mogelijk om door te groeien van 11 naar 13 tot 15 miljard kilogram melk.'

Moeten veehouders nu nog quotum kopen?

Na een peinzende blik en een korte stilte: 'De betere bedrijven kunnen melkquotum tegen een prijs van 17 tot 20 cent per kilogram vet in vier tot vijf jaar terugverdienen. Vertrouw je er als ondernemer niet op dat het quotum in die periode blijft bestaan, dan is leasen een alternatief, maar dat pakt bij vijf cent per kilo duurder uit dan kopen. Als de kosten te zwaar op

de exploitatie drukken, is uitstel ook een goede keuze, de huidige voorstellen mikken sowieso op een quotumverruiming van 2,5 procent volgend jaar.'

Even terug naar de vraag. Zou u zelf quotum kopen op dit moment? 'Als ik het geld op de rekening had, de melk, het vee, het voer, stalruimte en voldoende arbeid, ja, dan wel.'

U begon uw antwoord met 'betere bedrijven'. Wat is een beter bedrijf?

'Wij meten dat af aan de HAARR, geld dat overblijft voor huur, arbeid, aflossing, rente en resultaat. De subtop realiseerde in 2006 een HAARR van 20 cent per kilo melk, 22 cent is de absolute top.'

In het rapport breekt u een lans voor diegenen met een neus voor ondernemerschap. Wanneer heb je dat?

'Een goede ondernemer beheerst zijn vak, heeft gevoel voor economie, organisatie en de markt. Een vakman weet zijn koeien goed te voeren, krijgt ze op tijd drachtig en beheerst het graslandbeheer. Gevoel voor economie betekent dat je het optimale kostenniveau kent.'

De financieringsaanvragen voor stalbouw zijn in 2007 meer dan verdubbeld

'Gevoel voor organisatie en markt is extra belangrijk voor die categorie vanaf drie miljoen kilogram melk per bedrijf. Goed organiseren wil zeggen taken verdelen, prioriteiten kunnen stellen en zorgen dat het werk af is. Deze bedrijven splitsen het laag- en hooggekwalificeerde werk. Voor het schonen van de boxen en het vullen van de voermengwagens gebruiken ze lager geschoold en dus goedkoper personeel.'

'In de markt kijkt deze categorie kritischer naar wat ze wanneer inkopen. Ze richten zich meer op vrije markten of in extreme gevallen de spotmarkt. De melkveehouderij heeft de vruchten geplukt van de gebundelde belangen in coöperaties, maar deze ondernemers past de uitdaging en het risico om uit de vrije markt een plusje te halen. Ondernemen is inspelen op de omgeving en daar zit ook een stuk lef bij, zoals de ondernemers die al twee jaar geleden begonnen met stalbouw; dat getuigde van ondernemerschap.'



Er wordt veel geïnvesteerd in stalbouw. Tot hoe ver kunnen ondernemers zich in de schulden steken?

'De financieringsaanvragen voor stalbouw zijn in 2007 meer dan verdubbeld. De reserveringscapaciteit geeft aan hoe lang je polsstok is. Het gaat om het resultaat plus de afschrijvingen, minus de privé-uitgaven. Iedere veehouder kan de rekenmachine pakken en dit getal uit zijn boekhoudrapport berekenen. Na investering moet er minimaal nog 6,5 eurocent per kilo melk overblijven aan reserveringscapaciteit, het Nederlands gemiddelde ligt op circa 9 à 10 cent. Financiering per kilogram melk zegt mij niets, dat kengetal is te generiek, te algemeen.'

En als het vijf cent is, maar de ondernemer is tot op het bot gemotiveerd?

'Een harde grens is er niet. Maar je kunt niet wachten met het betalen van huur, arbeid of rente. Aflossen kun je even uitstellen maar wat privé betreft, je zult toch moeten leven. Het is zeker dat voer- en melkprijzen meer gaan fluctueren. Een reserveringscapaciteit van 6,5 eurocent per kilo melk is dan verstandig. Maar de financiering moet ook bij het gevoel van de ondernemer passen. Lig je ervan wakker als het bedrijf even rode cijfers draait en de buurman meer verdient?'

Is de goede stemming op de zuivelmarkt structureel?

'De groeiende vraag uit Azië wel. Ik ben zeker positief over de extra vraag naar zuivel. Op extra vraag is in de melkveehouderij minder snel in te spelen met extra productie dan in bijvoorbeeld de varkenshouderij. Daar komt nog bij dat de behoefte aan landbouwgrond voor energiegewassen een rem zet op de melkproductie. In sommige landen is akkerbouw interessanter dan melkvee, ook bij de huidige melkprijzen. Daardoor stijgen ook de voerkosten, maar het aandeel voerkosten in de opbrengstprijzen is in de melkveehouderij met 18 procent het laagst.'

Welke melkprijs verwacht u de komende jaren?

'Een niveau van 33 à 34 cent is zeker realistisch voor een termijn van vijf jaar, maar ik hoop dat ik te pessimistisch ben. De melkprijs is moeilijk voorspelbaar. We zaten er vijf jaar geleden ook naast, elke prognose onderschatte het effect van een tekort in de markt. Op dat moment was het niveau op de wereldmarkt minder dan 25 cent en elke econoom kent de theorie dat de marktprijs van een product opschuift naar het niveau van het bedrijf met de laagste kostprijs. Nu blijkt dat het markt- en prijsbeleid van de EU niet alleen een bodem was, maar ook een plafond voor de melkprijzen.'

Tijmen van Zessen

Henk Westeneng: 'Ik hoop dat ik te pessimistisch ben met een melkprijs van 33 à 34 cent'

Inspelen op de omgeving